

לנו ולבנינו, לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בָּהֶם, יַעֲנֹשׁוּ (אֵת) הַרְבִּים. (סנהדרין מג) נקוד על "לנו ולבנינו", לדרש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו עליהם את השבועה בְּהַר גְּרִזִים וּבְהַר עֵיבָל, וַנַּעֲשׂוּ עֲרָבִים זֶה לָזֶה.

◆ יום רביעי כ"ה אלול ◆

א ויהי ארי ייתון עלך כל פתגמיא האלין
ברכן ולוטין די יהבית קדמך ותתוב ללכך
בכל עממא די אגלך יי אלהך לממן:

ל (א) וְהָיָה כִּי־יֵבֹאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וְהַשְׁבַּת
אֶל־לְבַבְךָ בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
שְׁמָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (עלפי לקוטרשיחות כרך יד עמוד 118 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

הברכה - הקדמה לתשובה נעלית

וְהָיָה כִּי־יֵבֹאוּ עֲלֶיךָ גו' הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה גו' וּשְׂבַתְךָ עַד־יְהוּנָה אֱלֹהֶיךָ גו' בְּכָל־לְבַבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ: (ל, א-ב)
ב'שפתי פה' על התורה הקשה: "יש לשאל... בשלמא אם יבוא עליו קללה, ישיב אל לבו כשיראה קללה באה עליו, אבל אם יראה ברכה אף ישיב אל לבו" (וכן הקשה באור החיים' הקדוש).
ויש לומר הבאור בזה:

מהמשפך הפתובים משמע דהרגש הצער מ"הקללה", מעורר את החוטא לשוב בתשובה נעלית החודרת לפנימיות לבו ונפשו - "בכל לבבך ובכל נפשך". ומיבן בפשוטות שלעזר תשובה נעלית פזו - צריך גם רגש הצער להיות באפן המכאיב יותר מקפי הרגיל.

ועל־פי־זה מובן מדוע הקללה מגיעה דוקא אחרי הברכה, כי מטבע האדם שכשדבר מצער מגיע אחר שקדמו דבר טוב, הרי זה מצער ומכאיב הרבה יותר מאלו לא קדמו הטוב. וכמו עשיר שנתהפך עליו הגלגל ונעשה עני, הרי צער גדול פי כמה ממי שהיה עני כל חייו.

ועל־פי־זה דוקא כִּאֲשֶׁר "הקללה" מגיעה אחרי "הברכה", בכחה לעורר את האדם לתשובה נעלית - "בכל לבבך ובכל נפשך".

אשל אברהם - הרב אלאשילי

בְּזֶה. וְרָאָה רִשִׁי וַיִּקְרָא כו, לֹא בְּשֵׁם
הַמְדוּדָשׁ: וְנִכְשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו - זֶה
נִכְשַׁל בְּעוֹנוֹ שֶׁל זֶה, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל
עֲרָבִין זֶה לָזֶה. נִמְצָא שֶׁכָּבֵר כַּעַת מִתֵּן
תּוֹרָה נַעֲשׂוּ עֲרָבִים זֶה לָזֶה. וַיֵּשׁ לֹמֵר
בְּשָׁנֵי פָּנִים: (א) הַעֲרָבוּת שֶׁם הִיא בֵּין
יְחִיד לְיְחִיד, זֶה נִכְשַׁל בְּעוֹנוֹ שֶׁל זֶה,
אֵף כָּאֵן נִתְחַדֵּשׁ שְׁמֵעֲשֵׂה הַיְחִיד נוֹגֵעַ
לְרַבִּים, וְכִלְשׁוֹן רִשִׁי: "אִתָּה מַעֲנִישׁ
אֵת הַרְבִּים עַל הַרְהוּרֵי הַיְחִיד". (ב) שֶׁם
זֶהוּ סִפּוּר דְּבָרִים. הַכְּתוּב מִסְפֵּר לָנוּ
עַל דְּבָרִים שִׁיתְרַחֲשׁוּ בַּעֲתִיד, וְהִזְנוּ
לְאַחַר שִׁיעֲבְרוּ אֵת הַיַּרְדֵּן וַיִּכְרְתוּ בְרִית
(דברים). וְרָאָה רִשִׁי נִדְּהָ יג, ב, שֶׁבָּנֵי
יִשְׂרָאֵל נַעֲשׂוּ עֲרָבִים זֶה לָזֶה אֵף לֹא
עָבֹר הַגְּרִים שִׁיתְגַּיְרוּ, כִּף שְׂאִין
יִשְׂרָאֵל נַעֲנָשִׁים עַל מַעֲשֵׂי
הַגְּרִים. תורה א

שִׁעֲבְרוּ אֵת הַיַּרְדֵּן (רש"י שם). וְהִתּוֹסְפוֹת
שֶׁם כְּתוּב, שֶׁלְכֶךָ נִקְוֶה י"א אוֹתִיּוֹת
כְּמִנְיֵן אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֶּׁם [ל"ה]
אֶלְקִינֹנוּ]. לֹמֵר לָךְ, שְׂאֵף הַנְּגִלוֹת לָהּ,
דְּהִינֵנו קוֹדֵם שִׁעֲבְרוּ אֵת הַיַּרְדֵּן עַד
שֶׁלֹּא קָבְלוּ עֲרָבוּת. וְהַ"מִּשְׁכִּיל לְדוֹד"
הוֹסִיף שָׁזֶה כְּנֶגֶד י"א אַרְוּרִים שֶׁשְׁמַעוּ
בְּהַר עֵיבָל. וְהַ"גּוֹר אֲרִיָּה" כְּתוּב, שֶׁלְכֶךָ
נִקְוֶה הָאוֹת ע' שְׁבַתִּיבַת "עַד עוֹלָם", כִּי
לְשׁוֹן "עַד" מוֹרָה עַל הַעֲתִיד, וְכִמוֹ לָךְ
שֶׁמִּקְצֵת הַעֲתִיד לֹא עֲנַשׁ אֵת הַרְבִּים,
וְהִזְנוּ עַד שִׁעֲבְרוּ אֵת הַיַּרְדֵּן, אֲבָל
לְאַחַר מִכֵּן יַעֲנֹשׁוּ "עַד עוֹלָם", לְכֶךָ לֹא
נִקְוֶה הָאוֹת ד' שְׁבַתִּיבַת "עַד".
מִשְׁקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵת הַשְּׁבוּעָה בְּהַר
גְּרִזִים וּבְהַר עֵיבָל, וַנַּעֲשׂוּ עֲרָבִים זֶה
לָזֶה - בְּרִשִׁי סְנֵהֲדָרִין שֶׁם: "וְשָׁמְעוּ
וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם בְּרִכוֹת וּקְלָלוֹת בְּהַר
גְּרִזִים וְהַר עֵיבָל, וַנַּעֲשׂוּ עֲרָבִים זֶה

"הַנְּסִתְרוֹת", "פֶּן יֵשׁ כָּכֶם אִישׁ וְגו'",
וְאַחֲרֵי־כֵן - פְּסוּק כ"א.
שֶׁהֵן "לֵה' אֱלֹהֵינוּ", וְהוּא יִפְרַע
מֵאוֹתוֹ יְחִיד - רָאָה גַם רִשִׁי סְנֵהֲדָרִין
מג, ב: "הַנְּסִתְרוֹת לֵה' אֱלֹהֵינוּ - מִשְׁמַע
עֲלֵיו לְבַקֵּשׁ עֲלֵבּוֹן הַעֲבִירָה וְלִפְרַע מִן
הַעוֹבְרִים, וְאֵין עֲלֵינוּ עוֹנֵשׁ בְּדָבָר".
אֲבָל "הַנְּגִלוֹת, לָנוּ וּלְבָנֵינוּ", לְכַעַר
הֲרַע מִקְרַבְּנוּ, וְאִם לֹא נַעֲשֵׂה דִין
בָּהֶם, יַעֲנֹשׁוּ אֵת הַרְבִּים - רָאָה גַם
רִשִׁי שֶׁם: "וְהַנְּגִלוֹת לָנוּ - קוֹלֵר תְּלוּי
בְּצִוָּאר כְּלָנוּ".
נִקְוֶה עַל "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ", לְדַרְשׁ, שְׂאֵף
עַל "הַנְּגִלוֹת" לֹא עֲנַשׁ אֵת הַרְבִּים עַד
שִׁעֲבְרוּ אֵת הַיַּרְדֵּן - הַנְּקוּדָה לְמִדְתָּהּ,
דְּהֵאִי דְכְּתִיב "הַנְּגִלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ",
לֹא עַד הַנְּהָה נְהָה מִדָּה זו, אֲלֵא מִכָּאֵן
וְאֵילָךְ, דְּכָל נִקְוֶה לְמַעַט, דְּכֶךָ לֹא
עֲנַשׁ אֵת אַחֲרִים עַל עֲנָשֵׁין שְׁבָגְלוּ, עַד